

TEHNIČKI ODJEL

2002. - 2003. GODINA

U proteklom dvogodišnjem razdoblju intenziviran je rad na dokumentiranju i zaštiti muzejske građe.

U Inventarnu knjigu Tehničkog odjela rukom je upisano 355 predmeta, koji su zajedno s prethodno inventiranim predmetima uvršteni i u računalnu bazu podataka MS EXCEL, prema modelu vođenja muzejske dokumentacije temeljem "Pravilnika o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi" donesenog 2002. g. Tako je ukupan broj inventiranih i katalogiziranih predmeta do lipnja 2004. g. dosegao broj 433.

Preostala muzejska građa, koja broji već više od 1.500 predmeta, upisana je u Knjigu ulaska, s osnovnim identifikacijskim podacima i podacima o nabavi.

Naravno, tom broju ne pripada *velika i značajna donacija alata, strojeva, materijala, kemikalija, poluproizvoda i inventara bakrokotlarske radionice Ivana*

Sl. 1. Kovačka vatra u bakro-kotlarskoj radionici I. Šebeščena. Foto: G.M. Ivanković

Šebeščena iz Osijeka (dar njegove kćerke Zlatice Jukić) od približno 10.000 predmeta, koja je dokumentirana kao cjelina. Navedena donacija ostvarena je u listopadu 2003. g., kada su iz radionice u Kačićevoj 11 preseljene u Muzej Slavonije slijedeće skupine predmeta: osnovni i napredni alati i strojevi za obradu bakra (sjekači, probijači, oblikovači, metalne crtače igle, kliješta, škripci, kovački i fazonski nakovnji, drveni čekići za oblikovanje, polirani željezni čekići za završno utvrđivanje bakra, turpije, bakrena lemila, bušilice, kovačka vatra, drveni i željezni kalupi za kotliće, rakijske i sladoled kotlove, kratki i ležeći usadni alati...), osnovni i pripadajući materijali u obradi bakra (bakreni limovi i krugovi, bakrene zakovice, željezne šipke i cijevi, vijci s maticama i podložnim pločicama...), uporabni i ukrasni bakreni poluproizvodi, kemikalije, radne bilježnice, fotografije i inventar radionice (masivni drveni radni stol, police, zidne plohe, ormari...).

Ova velika donacija Muzeju Slavonije omogućava prezentaciju cjelokupne tehnologije bakrokotlarskog obrtništva zasnovane na pomoćnim alatima, koje su majstori sami izrađivali i kasnijim, naprednijim strojevima.

Od ostalih donacija važno je istaknuti:

- instrument za mjerenje čvrstoće temelja s dodatnim dijelovima i pomagalicama, u koferčiću, kojim se ispitivala nosivost tla kod visokogradnje, sredina 19. st. (Mirko Daniel Smiljanec, Osijek)
- tri fotografska aparata iz 60-tih i 70-tih godina 20. stoljeća ruske i njemačke proizvodnje tipa Kiev, Zorki - 4 i Beirette vsn 2 (Ivan Dukovac, Zagreb)
- dva para koturaljki iz 1970-tih g. (Julije Martinčić, Osijek)
- džepni mehanički sat za mjerenje otkucaja bila, oko 1930. godine (Hela Machiedo, Osijek)
- električni usisavač model Z 25, Electrolux, Švedska, 1934. godine (Ivan Malbaša, Osijek)
- krojačko glačalo br. 18, početak 20. st. ručna filmska kamera Admira 8 II a , oko 1970. g. kućanska balans vaga, OLT, Osijek, oko 1960. g. (Miroslav Miljanović, Osijek)
- vlagomjer za žito MA 5110, oko 1970. godine i

- pisaći stroj Olivetti Lexikon 80, oko 1950. g. (Mladen Radić, Osijek)
- mlin za mljevenje kave Titan, oko 1920. g. (obitelj Zajček, Osijek)
- filmski projektor MIR 2, ruska proizvodnja 1970-tih g. (Ana Beer, Osijek)
- svjetlomjeri Revue Linear, Tuly Agfa i Dremo iz 1960-tih g. (Vera Gerard - Šipošić, Osijek)

Za Tehnički odjel ostvareno je nekoliko značajnih otkupa:

- radio aparat Philetta BD 283 U, Philips i radio aparat Mediator, Švicarska iz 1940 tih godina; četiri bakelitna mjerna instrumenta otpora iz 1940-tih g. (Slavko Kandić, Osijek)
- prijenosni čuvarski sat s mehanizmom na oprugu iz 1930-tih g. instrument za mjerenje debljine kože "Bata", 1950 tih godina; stolna naprava za računanje Addiator Supra, oko 1940. g. (Zoran Balaban, Osijek)
- profesionalni automat za kavu Urania, Faema, Milano, oko 1961. g. medicinski instrument - pneumotoraks aparat Erka, 1930-tih g. mesingani ventilator, Beč, oko 1910. g. (Vlatka Balaban, Osijek)
- pisaći stroj Urania, Clemens Müller AG., Dresden, 1940-tih g. radio aparat Minerva 517 W, 1950-tih g. (Miroslav Međugorac, Osijek)
- pisaći stroj Standard - 12, Triumph - Werke, Njemačka, oko 1935. g. (Emilija Knežević, Osijek)
- tesarski i obučarski alat (22 dljeta, 21 svrdlo, 3 šestara, 2 kutnika, blanja, vijaka, čekić, sjekira, lemilo, obučarski čekić i turpija, čaklja za bunar) iz radionice Josipa Vincera (1884. - 1969.) u Divalentovoj 24, Osijek (Zdravko Barić, Osijek)
- ventilator tip 9036, Braun, Njemačka, 1940.-1950. g. (Elija Stojaković, Osijek)

U osječkoj restauratorskoj radionici "Balaban i sin" 2003. g. restaurirani su mehanički glazbeni automati: glazbena kutija Kalliope nastala u Leipzigu, u stilskom razdoblju secesije oko 1900. g.; glazbena kutija s valjkom i metalnim češljem nastala u Beču sredinom 19. st.; te svirala na jezičac - intona proizvođača Hannoverische Musikinstr. Fabrik iz Hannovera datirana oko 1890. g. i ariston iz druge polovice 19. stoljeća.

U svibnju 2002. g. revidirana je Zbirka šivaćih strojeva sa 23 predmeta. Uvidom u muzejsku dokumentaciju ustanovljeno je da su svi predmeti inventirani.

Sredinom 2003. g. obavljeno je veliko čišćenje i

razvrstavanje predmeta po zbirkama u depou Tehničkog odjela. Provedena je zaštita predmeta i smještanje u ormare i police. U višednevnoj akciji godišnjeg čišćenja muzejskih depoa očišćen je i prozračen depo Tehničkog odjela, očišćena je zaštita na predmetima, a kompjutorska tehnika i dijelovi peći složeni u kartonske kutije.

Foto i video dokumentacija tehnologije izrade žigica i koža te cjelokupnog tvorničkog postrojenja provedena je u Tvornici žigica, Osijek i Tvornici koža, Osijek. Foto dokumentiranje je obavio G. M. Ivanković, voditelj Povijesnog odjela. U Kožari je video zapis tvorničkog postrojenja i tehnologije izrade koža, popraćen tumačenjima gospodina Franje Majera. Dokumentiranje kožarske proizvodnje, ujedno, je obavljeno i za veliki izložbeni projekt "Memorija potoka - baština Tkalčičeve" u Glijptoteci HAZU planiran za 2005. g.

Sl. 2. Dio pogona osječke tvornice žigica Drava. Foto: G.M. Ivanković

U rujnu 2002. g. u Muzeju Slavonije otvorena je gostujuća međunarodna izložba Tehničkog muzeja iz Zagreba, pod naslovom "Pokretna moć vatre - Tri stoljeća toplinskih motora" autora dr. Ive Kolina i Davora Fulanovića.

Izložba je ukazala na značaj pojave i razvitak toplinskih strojeva u razvoju civilizacije. Prema tematskim cjelinama u ostakljene vitrine bila su smještena pedeset i dva modela toplinskih strojeva.

Postav su nadopunjavali tekstovi s opisima cjelina, funkcionalni modeli, primjerci stvarnih toplinskih stro-

jeva, fotografije suvremenih toplinskih strojeva, biografije i portreti najvažnijih izumitelja.

U Osječkom zborniku br. 26 objavljen je stručni rad "Mehanički glazbeni automati u Tehničkom odjelu Muzeja Slavonije" autorice Ksenije Katalinić. Iz Glazbene zbirke izdvojena je cjelina koju čini pet mehaničkih automata: ariston, intona, dvije glazbene kutije i orkestrion. U radu su analizirani tehnološki razvitak i stilsko - estetske vrijednosti mehaničkih reproduktora instrumentalne glazbe, nastalih od sredine 19. do početka 20. st.

Temeljem "Pravilnika o načinu i mjerilima za povezivanje u Sustav muzeja Republike Hrvatske" u

Zagrebu je 10. veljače 2003. g. održana konstituirajuća sjednica Vijeća za matičnu djelatnost tehničkih muzeja. Na sjednici je Tehničkom odjelu Muzeja Slavonije potvrđena matičnost druge razine za područje Osječko - baranjske, Požeško - slavonske, Vukovarsko - srijemske, Brodsko - posavske i Virovitičko - podravske županije. U programu rada Vijeća za matičnu djelatnost za 2003./2004. g. određen je rad na muzejskoj dokumentaciji, odnosno obradi građe prema novom "Pravilniku o sadržaju i načinu vođenja muzejske dokumentacije o muzejskoj građi."

Ksenija Katalinić, prof.
voditeljica Tehničkog odjela